

Årsredovisning 2013

Statens maritima museer

Årsredovisning 2013

Statens maritima museer

Årsredovisning 2013 för Statens maritima museer
Dnr 2.2-2014-78

Layout: Franciska Sieurin-Lönnqvist, Arkeobild
Redaktör: Maria B Olofsson
Foto: Anneli Karlsson och Erling Klintefors
Omslag: Sjöhistoriska museets programverksamhet för barn.

Innehåll

Förord	6
Vision 2015	7
Kvalitetsredovisning	8
Åtterrapporing enligt instruktionen	
Samlingar	9
Tillgängliggörande av samlingar, utställningar och pedagogik.....	12
Stöd till externt maritimhistoriskt arbete	15
Kulturhistoriskt värdefulla fartyg	16
Ökad kunskap	18
Olika perspektiv och internationella utbyten	21
Butiksförsäljning och uppdragsarkeologi.....	22
Sveriges militärhistoriska arv.....	23
Åtterrapporing enligt regleringsbrevet	
Den unga publiken.....	25
Tillgänglighet för funktionsnedsatta	25
Övrig åiterrapporing	
Samverkan med andra myndigheter och aktörer	27
Upphandlingar	28
Kompetensförsörjning	28
Miljöledning.....	28
Fördjupande tabeller för tillgängliggörande av samlingarna, pedagogik och utställningar	29
Lokalkostnader	32
Avgiftsfinansierad verksamhet.....	33
Resultaträkning	34
Balansräkning	35
Anslagsredovisning	37
Tilläggsupplysningar och noter	38
Sammanställning av väsentliga uppgifter	44
Undertecknande av årsredovisning 2013	44

Förord

Bygge pågår! Vi har haft ett 2013 då byggdammet yrt, bokstavligen och bildligt. De stora strukturella satsningarna – Vasamuseets utbyggnad, Marinmuseums kommande ubåtshall och förberedelser inför ett nytt samlingsförvaltningssystem – har påverkat årets resultat. Vi fick prioritera ned vissa verksamheter, som att tillgängliggöra poster på internet, men fick mer kontroll på samlingarna. Vid Marinmuseum går mycket energi åt att förbereda invigning av utställning och utbyggnad under 2014, samtidigt som vi mobiliserat kunskap och utökad samlingarna med ubåtmaterial.

Vasamuseets sex veckor långa stängningsperiod syns i besöksiffrorna. Samtidigt ser vi en viss uppgång för Marinmuseum och Sjöhistoriska museets huvudbyggnad har glädjande nog tagit emot 80 procent fler besökare sedan fri entré infördes 2012. Många lockas av vårt ökade programutbud för barn och unga. Sammantaget kom drygt 1,5 miljoner besökare till våra museer, jämfört med 1,6 miljoner året innan. För den fjärde stora arenan för möten med besökarna, webben, ser vi en fortsatt positiv utveckling. Antalet besökare till våra bloggar ökar och vi stärker närvaron i de övriga sociala medierna.

Våra samverkansprojekt är många och viktiga för att driva verksamheten framåt. Ubåtshallen har gjorts möjligt genom många parter engagemang. Stora forskningsprojekt kring Vasa finansieras och säkras vetenskaplig kvalitet genom externa parter. Likaså är vårt strategiska arbete för att utveckla och bevara det maritima kulturarvet helt beroende av konstruktiva och kunniga medgerande. CEMAS, vår forskningssatsning i samarbete

med Stockholms universitet, har blivit allt mer etablerat i omvärlden och påverkar oss också genom input till utställningar och kompetensutveckling. Vårt samarbete på Djurgården har under året resulterat i ett nybyggt besökscentrum.

Med utställningen *Samtidigt* blickade vi utåt i världen för att sätta in skeppet Vasa i ett globalt historiskt sammanhang. Vi gör det utan föremål och med många berättelser. ”Modigt” skrev recensenten Eva Bäckstedt i Svenska Dagbladet om att vi tar det här greppet med risk för att urval-
ett berättelser ifrågasätts av den internationella publiken.

Under 2012 fick vi flera utmärkelser och även under 2013 har vi legat i topp när Vasamuseet kom på andra plats (efter Ishotellet) i TRIP Global Award och appen *Tatuera dig med Sjöhistoriska* nominerades till Svenska Publishing-Priset.

Vårt miljöengagemang fortsätter och vi är sedan fem år certifierade enligt ISO 14001. Arbetet fortgår med kontinuerliga förbättringar och under året har vi bland annat bytt det mesta av belysningen till LED och börjat återanvända material i utställningar. Vi behöver jobba mer på att engagemanget ska märkas utåt. En besöksenkät vid Marinmuseum visar att mer än 80 procent av besökarna tycker det är viktigt att även museer verkar för miljön.

Nu blickar vi framåt mot 2014 och riggar organisationen inför framtida utmaningar, bland annat med nya rekryteringar inom publikmottagningen.

Robert Olsson
Överintendent

Vision 2015

Regeringen är uppdragsgivaren och beslutar om myndighetens instruktion och det årliga regleringsbrevet. Vision 2015 – *Statens maritima museer som Europas ledande kraft för ett levande maritimt kulturarv* – är ett sätt att visa vår tolkning av styrdokumentet och vår ambition att långsiktigt utveckla arbetet med det maritima kulturarvet.

Visionen vilar på fyra delkomponenter:

- *Världsledande inom maritim kulturarvsforskning och strategiskt bevarandearbete*
- *Total tillgänglighet*
- *Utställningar, pedagogik och värdskap i världsklass*
- *Inspirerande ledarskap, starkt medarbetarskap, balans och arbetsglädje.*

Utställningen *Samtidigt* Vasamuseet.

Kvalitetsredovisning

– väsentliga prestationer och nyckeltal

Enligt 2013 års regleringsbrev ska myndigheten ”definiera och redovisa de kvalitativa aspekterna av verksamhetens resultat”.

Vi har sedan 2012 arbetat med en strategi för mer fokus på kvalitet och bättre möjlighet att bedöma resultatet. Ett led i arbetet med kvalitativa aspekter är samverkan med centralmuseerna för att hitta gemensamma mått för definition och redovisning. I dagsläget arbetar myndigheten med kvalitativa förbättringsåtgärder, som utvärderingar och utbildningsinsatser. Under 2013 inleddes ett arbete för att ta fram modeller inför ett framtida, systematiskt kvalitetsarbete.

Väsentliga prestationer

Vi har utifrån instruktionen definierat fem områden med väsentliga prestationer enligt 3 kap. i Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag:

Samlingar – Tillgängliggörande av samlingar, utställningar och pedagogik – Stöd till externt maritimhistoriskt arbete – Kulturhistoriskt värdefulla fartyg – Ökad kunskap.

Kvalitetsredovisningen av dem kombinerar mätetal, målsättningar och beskrivande analys. I resultatredovisningen diskuteras varje område med väsentliga prestationer närmare ur kvalitetsaspekten.

Nyckeltal

Myndigheten har fastställt nio nyckeltal för bättre kvalitet i uppföljning och styrning:

Ekonomiskt läge – Nöjd kundindex – Antal besökare – Antal webbesökare – Barn och unga – Relationen fasta kostnader/omsättning – Synlighet i media – Nöjd medarbetarindex – Tillgängliggörande av forskning och bevarande.

- De ekonomiska nyckeltalen har verifierat att kostnadsutvecklingen är under kontroll och att intäkterna utvecklats något mer positivt än prognosen.
- Nyckeltalet över besökarnas nöjdhet med museerna ligger stabilt och högt, mellan 4,41 och 4,73 på en femgradig skala eller mellan 88 och 94 procent.
- Besöksantalet har totalt sett gått ned med knappt sju procent jämfört med 2012, vilket till största delen beror

på att Vasamuseet var stängt i sex veckor under mars-april.

- Vi ser dock att antalet webbesök ökar totalt sett. Museernas webbplatser visar alla högre siffror under det att myndighetens webbplats tappar besökare över tid.
- Antalet besökande unga har gått ned för Vasamuseet, vilket delvis kan förklaras av den stängda perioden. Förändringen kommer att analyseras närmare.
- De fasta kostnadernas andel av den totala omsättningen ligger för tredje året i rad på omkring 70 procent vilket är positivt och en avgörande förutsättning för verksamhetsutvecklingen.
- Synligheten i svensk digital press har varit ojämnt fördelad under året. Myndighetens exponering har minskat med 29 procent och Vasamuseets med 18 procent. Marinmuseum visar en ökning med fem procent och Sjöhistoriska en stark ökning med 34 procent.
- Inställningen bland myndighetens medarbetare till ett antal frågor om trivsel och ”nöjdhet” på arbetsplatsen undersöks regelbundet, men enligt plan inte under 2013.
- Tillgängligheten till samlingarna via internet har ökat med cirka 20 000 poster under året. Trots det är knappt 13 procent av den totala samlingsvolymen nåbar via webben. Viktigt att notera är dock att 88 procent av den totala samlingen utgörs av fotografier där vår målsättning inte är att digitalisera och publicera allt då många bilder är snarlika.

Återrapportering

– enligt instruktionen

”Myndigheten ska särskilt vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som anförtrotts myndigheten.”

Inom samlingsförvaltningen sker kontinuerliga förbättringar för att utveckla bevarandet av och kunskapen om samlingarna. Hand i hand med bevarandet går möjligheten att digitalt söka information vilket bidrar till en samlingsförvaltning med hög kvalitet.

Under året har vi förbättrat kontrollen på samlingarna och tagit fram en insamlingsstrategi. Lika viktigt som insamling är våra dokumentationer, med berättelserna i centrum.

Samlingar

Kvalitet genom ordning och sökbarhet

Ett mått på kvalitet är att föremålssamlingen i magasinerna är i god ordning och att föremålets placering efter inventering är digitalt sökbar. Måttet vi strävar efter är att 100 procent av föremålen ska ha en känd och sökbar placering. För att kunna utveckla vårt arbete byter vi därför till ett nytt system för förvaltning och tillgängliggörande av samlingarna under 2014. I det nya systemet kommer vi att kunna söka fram mer specificerad information ur databaserna.

En väl organiserad insamling är väsentlig för vårt arbete. Ett mått på kvalitet är därför att följa en fastställd process enligt vår nyframtagna insamlingsstrategi. I dagsläget har mer än 90 procent genomgått processen och målet är att bibehålla den höga nivån.

Justerade samlingssiffror

I våra samlingar ingår cirka 1 400 000 fotografier, 141 000 föremål, 70 000 ritningar 60 000 böcker. Inför installationen av ett nytt samlingsförvaltningssystem har informationen i den nuvarande databasen kvalitetssäkrats varvid antalet digitala poster minskat då dubletter och felaktiga registreringar tagits bort. Det innebär också att den skattade siffran kring antalet objekt blivit lägre i tabellen. Själva arbetet inför migreringen av databasen gör också att annan löpande verksamhet fått stå tillbaka under året. Då vi under året kontrollräknat antalet hyllmeter böcker har vi fått en lägre uppskattad siffra för det totala antalet samtidigt som vi fått fram en högre siffra för de volymer som förvaras i magasin. Vi har också kontrollräknat ritningar varvid det uppskattade antalet nästan fördubblats jämfört med 2012.

Föremål från Ulven.

Armbandsur från *Ulven*.

Marinmuseum – fler ubåtsföremål

I museisamlingen ingår cirka 500 000 fotografier, 55 000 föremål, 20 000 ritningar och drygt 20 000 böcker och andra biblioteksposter. Samlingarna har utökats under året, i första hand genom föremål och ritningar som anknyter till ubåten *Neptun*. Arbetet med att ställa i ordning magasinerna i Nättraby och i bergtrummet i Karlskrona har fortsatt. Fotodokumentationen *En dag på marinbasen* färdigställdes och ett antal böcker ur professor Jan Gletes marinhistoriska samling har under året köpts in till museets bibliotek. 365 föremål som tillhör fullriggaren *Najaden* har efter regeringsbeslut överlåtits till Halmstads kommun som hittills bara ägt skrovet. Gallringen har gjorts för att kommunen ska kunna hitta en långsiktig lösning för *Najadens* bevarande men också då föremålets kulturhistoriska värde inte motiverar att de behålls i statens ägo.

Sjöhistoriska museet

– ”digitalt födda” fotografier

I museisamlingen ingår cirka 900 000 fotografier, 46 000 föremål, 50 000 ritningar, 40 000 böcker samt hundratals hyllmeter arkivmaterial. Efter tidigare års omfattande flytt har arbetet fortsatt med att ordna upp de nya fjärrmagasinerna i Nättraby och Karlskoga och närmagasinerna i pontonen under skeppet *Vasa*. Bevarandearbetet har huvudsakligen bestått i en ökad insats för vård av fotografier i samarbete med Kulturarvslyftet. Under 2013 fick vi ett ovanligt stort tillskott av arkivalier i form av konst genom införlivande av material som legat oaccederat. Vi har också samlat in material där exempel är personliga tillhörigheter från en besättningsman på den förlista ubåten *Ulven* och ”digitalt födda” fotografier, de första av sitt slag som samlas in. Genom projektet *Jag går ombord på jobbet* berättas om yrken till sjöss i en form anpassad för förmedling till yngre.

Vasamuseet – skeppet i centrum

Skeppet *Vasa*, museets enskilt största objekt, vårdas och underhålls dagligen inför publik. Vid sidan av *Vasa* finns en föremålssamling bestående av cirka 40 000 lösa föremål. I princip sker ingen insamling. Arbetet med skepp och samling beskrivs närmare i avsnittet *Ökad kunskap*.

Tabell 1 a

Arbete med samlingarna	2013	2012	2011
Nyinskrivna registerposter			
Föremål	219	454	642
Ritningar	974	2 911	6 845
Fotografier	11 645	18 654	23 740
Böcker	2 323	593	1 151
Vårdade objekt			
Föremål	279	181	417
Fotografier	16 245	5 039	20 200
Böcker	16	40	42
Arkivalier*	561	1 293	-
Ant. digitala registerposter			
Föremål	97 645	97 318	96 864
Arkivalier (endast ritningar)	46 264	45 540	42 629
Fotografier	152 987	116 705	98 070
Böcker	38 656	38 709	38 116
Ant. objekt i magasin/arkiv (uppskattad siffra)			
Föremål	133 000**	140 000	140 000
Arkivalier räkn. i hyllmeter	2 749	2 596	2 555
Fotografier	1 400 000	1 400 000	1 400 000
Böcker ***	35 700	22 000	22 000
Kostnader (tkr)			
Summa	35 823	41 189	17 089

Förändringen mellan 2011 och 2012 beror på förändrad fördelning av myndighetens lokalkostnader.

Tabell 1 b

Nyförvärv	2013	2012	2011
Föremål	96	63	70
Arkivalier	34	37	28
Fotografier	3 212	1 689	2 225
Böcker	647	505	659

Svetsning museifartygen Karlskrona.

Tillgängliggörande av samlingar, utställningar och pedagogik

”Myndigheten ska särskilt hålla ett urval av samlingarna tillgängligt samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet.”

Här innefattar vi tillgängliggörande av våra samlingar och av maritimt kulturarv genom internet, visningar, pedagogik och utställningar. Även i år har vi satsat stort på vår internetnärvaro och webben som förmedlingsverktyg vilket resulterat i fler besök på fler arenor. Antalet besökare ligger fortsatt högt, även om Vasamuseets stängning under sex veckor orsakat en viss nedgång.

Kvalitet – flera aspekter ger återkoppling

För att mäta besökarnas upplevelser har vi utvecklat ett *nöjd kund-index* för varje museum. Här sammanfattas intrycken före, under och efter besöket och bedömningen kan användas som ett helhetsmått på hur kvaliteten på vårt publika arbete upplevs. För att få fram *nöjd kund-index* vägs enkätsvar samman till ett index från 1 till 5. Vi anser att ett mått på god kvalitet är minst 4 vilket motsvarar en 80-procentig nöjdhet. Marinmuseum får i år 4,56, Sjöhistoriska museet 4,41 Vasamuseet 4,7. Resultatet ligger stabila sedan 2012 och vår ambition är att hålla samma höga nivå även framöver.

I vår programverksamhet är en viktig kvalitetsaspekt att barn deltar tillsammans med vuxna även om aktiviteterna är utformade utifrån barnens villkor. Att den så kallade *tillsammansfaktorn* stärkts över tid är en positiv indikator.

Svaren från återkommande enkäter har använts i utvecklingen av våra webbplatser. Under perioden 17 maj–4 september gav cirka 6 700 användare sin bedömning av innehållet. Resultatet visar att så många som 93 procent fått en positiv upplevelse och uppfattar innehållet som trovärdigt.

När vårt nya system för att förvalta samlingar är i bruk från våren 2014 kommer det att vara möjligt att söka ut vilka föremålsposter som även är försedda med bild – en kvalitetsaspekt för våra brukare. Målet är att minst 75 procent av de poster som nås via internet ska vara bildsatta. En annan kvalitetsaspekt är att beskrivande texter är granskade. I dagsläget sker det med de texter som publiceras via internet.

Bloggar tillgängliggör på djupet

Takten för att lägga ut samlingsposter på internet har varit lägre i år eftersom förberedelserna inför ett nytt system för samlingsförvaltning prioriterats. Däremot har vi intensifierat annat digitalt tillgängliggörande, såsom

att öka antalet bloggare och bloggar vilket sprider kunskap på ett lättsamt sätt och ger ytterligare möjlighet till dialog. I år började våra modellbyggare blogga och i den nya bloggen *Creating the Cannon* följer man gjutningen av en kopia på en kanon från *Vasa*.

Sociala medier ger enklare tillgång

Bloggarna delas till övriga sociala medier och här är vi verksamma i kanaler som Facebook, Instagram, YouTube, Vimeo, Pinterest och Twitter. Via dem kan fler besökare lättare ta del av verksamheten ”bakom kulisserna” och museernas kunskap. Under året har vi fokuserat på bildmediet Instagram som fått egna redaktörer på museerna. Exempel på kunskapsspridning via Facebook är Vasamuseets julkalender. Från 1 till 24 december presenterades dagligen en händelse som ägt rum någonstans i världen under det tidiga 1600-talet på just denna dag.

Publik marinarkeologi – etablerat koncept

Sjöhistoriska museets forskningsprojekt på Birka (se vidare i avsnittet *Ökad kunskap*) hade för tredje året i rad en publik del i en öppen fältstation. Projektet fanns också i bloggar och sociala medier. Bildmediet Instagram användes dagligen för att informera om resultat och på webben visades en film. Vi producerade två utställningar om projektet, en för fältstationen och en för Birkamuseet. Konceptet *Publik marinarkeologi* för besökare har härmed blivit tydligare, mer sammanhållet och fick under sommaren en extra skjuts genom medieuppmärksamhet.

Ökad spridning på andra webbarenor

För att skapa mer användning av vårt material har överintendenten beslutat om storskalig webbpublicering av bilder med så kallad *Creative Commons-licensering*. Vi samarbetar också med Svenskspråkiga Wikimedia och avsätter tid för att skriva egna och redigera andras artiklar på Wikipedia.

Öppna fältstationen, Birka.

Samlingarna på webben – fler ingångar

Genom att söka på webbplatserna får man träffa även på objektposter i samlingarna. Träffarna kan delas i sociala medier och spridas ytterligare. Varje objektpost går att kommentera, vilket skapar möjlighet till dialog och genererar ny information om samlingarna. Nyförvärv till samlingarna redovisas på webben och en nyhet är att vi kompletterar artiklar om samlingarna med film. Vi har också börjat publicera föredrag för specialintresserade. Under rubriken *Biblioteket tipsar* lyfts titlar ur samlingen. Arkivförteckningarna är sökbara via *Visual Arkiv* som också nås via webben.

Utställningar på webben ger interaktion

Med texter, bildspel och film ges webbesökare möjlighet att ta del av våra fysiska utställningar. En särskild mall för en mer dynamisk presentation av utställningen i ubåtshallen på Marinmuseum har tagits fram och till Vasamuseets nya utställning *Samtidigt* finns en webbaserad app. Den ska ge möjlighet till återkoppling, då man efter ett besök på museet kan se det ”avtryck” man lämnat i den fysiska utställningen.

Pedagogik via webben – fler kan få tillgång

På webbplatserna finns avdelningar för skola och lärare där museernas pedagoger fungerar som redaktörer. Här finns lärarhandledningar och *på egen handmaterial*. Under året förnyades samtliga pedagogiska sidor och ytterligare nedladdningsbart material publicerades. För elever finns också faktaunderlag till skolarbeten. På Vasamuseet erbjuds skolklasser *fjärrbesök* via Skype och pedagogerna har förmedlat användningen av denna metod genom föreläsningar och artiklar.

Pedagogik på museerna – inspiration till lärande

Med pedagogisk verksamhet strävar museerna efter att vara en plats för upplevelse och lärande för yngre, men även för barn och vuxna tillsammans. En huvudsaklig målgrupp är skolan där skolklasser erbjudits öppna eller bokningsbara besöksformer. Till den pedagogiska verksamheten räknas också programverksamhet med aktiviteter under helger och lov för barn, unga och familjepublik. Under 2013 ökade utbudet och har bestått av dialogbaserade och dramatiserade visningar, familjespår, öppna verkstäder och även kurser för yngre (se vidare i avsnittet *Den unga publiken*).

Sjöhistoriska museet

– fri tillgång ger fler besökare

Sjöhistoriska museet har haft fri entré sedan den 1 januari 2012. Det är ett led i profileringen som *kunskapsmuseum* att tillgången ska vara kostnadsfri. Under året ökade antalet besökare till huvudbyggnaden med 20 procent och vi ser därmed nästan en fördubbling sedan införandet av fri entré vid årsskiftet 2011/2012. Två större utställningar har öppnats i museet: *Rädda vår kust* (om oljeutsläppet i Bohuslän 2011) och *Vi var där – marinen och kustbevakningen på uppdrag vid Afrikas horn* (utifrån vår dokumentation om spaning på och insatser mot pirater). En enklare bildutställning berättade om yachtkonstruktören Peter Norlin och i trappmontrarna visas just nu två miniatyrbilder med objekt ur samlingarna. Den föremålstäta utställningen om skeppsbyggeri monterades ner vilket minskade det totala antalet utställda föremål med 25 procent. Anläggningarna på Galärvarvet var öppna under sommaren med färre besök till Museifartygen, troligen på grund av minskad framkomlighet

då Vasamuseet byggdes om, och fler besök till Båthall 2. Här visas vår samling av originalbåtar av volontärer från *Museiföreningen Sveriges Fritidsbåtar*.

Vasamuseet – berättar global historia

I maj, efter en sex veckor lång stängningsperiod, invigdes utbyggnaden av museet med ny entré och ny butik. Härmed har vi skapat bättre tillgänglighet och förbättrat kvaliteten på museibesöket, bland annat genom minskad kötid under högsäsong. Stängningsperioden innebar färre besökare. Analysen är att en del av minskningen också beror på färre besökare *inför* stängningen och på den soliga sommaren. I december invigdes den nya hallen i utbyggnaden genom öppnandet av den föremålslösa utställningen *Samtidigt*. Med digital utställningsteknik visualiseras här vad som pågick i andra delar av världen under det tidiga 1600-talet. Svenska och utländska historiker har bidragit med berättelser utifrån sin egen och andras forskning. Under året har tre miniatyrtställningar med föremål i fokus producerats, fysiska och i webbversioner.

Marinmuseum – ubåtshallen prioriteras

Insatserna på museet har fokuserat på förberedelser inför utställning och scenografi i ubåtshallen. Några nya utställningar har därför inte tillkommit under 2013, men däremot har tre utställningar uppdaterats. Museet har dessutom fortsatt utveckla visningskonceptet utifrån besökarens upplevelser. Marinmuseums totala antal besökare som räknas vid ytterdörrarna har blivit något fler men vi bedömer att byggetableringen helt klart påverkat besöken till bibliotek och arkiv. Besök vid föremålsmagasinen har, till skillnad från 2012, inte prioriterats under året.

Tabell nr 2 nedan visar aggregerade mått för vårt arbete med tillgängliggörande av samlingarna, utställningar och pedagogik. För information om besöksutveckling och utställningssatsningar vid våra olika arenor finns de fördjupande tabellerna nr 7–14 på sidorna 29–31.

Tabell 2a

Tillgängliggöra samlingarna	2013	2012	2011
Poster utlagda på internet/år			
Föremål	7 366	15 369	7 549
Ritningar	974	2 911	6 845
Fotografier	11 645	21 425	23 740
Böcker	2 511	827	2 143
Tot. antal poster utlagda på internet via externa databaser			
Visual arkiv (arkivbildare)	550	550	509
Mikromarc (böcker)	38 656	38 709	47 304*
Libris	29 018	26 508	25 650
Kostnader (tkr)	3 556	4 310	-

Tabell 2b

Utställningar och pedagogik	2013	2012	2011
Ant. visningar på museerna/år			
Ant. tillfällen med pedagogisk verksamhet	7 034	7 946	6 331
Kostnader (tkr)	3 156	2 954	1 888
	51 224	85 660	-
Ant. öppnade utställningar på museerna/år	9	11	7
Ant. utställda föremål ur samlingarna**	3 435	4 658	4 585
Kostnader (tkr)	43 369	31 264	-
Summa kostnader (tkr)	98 149	121 234	77 441

* Den höga siffran för 2011 beror på felräkning (Marinmuseums poster räknades dubbelt).

** Inkluderar inte skeppet Vasa och skeppsbåten som beräknas innefatta cirka 2 500 föremål, ej heller museifartygen som redovisas i avsnittet Kulturhistoriskt värdefulla fartyg.

Ubåtshallen byggs.

Stöd till externt maritimhistoriskt arbete

”Myndigheten ska särskilt lämna information, råd och annan hjälp till regionala och lokala museer samt stödja ideellt maritimhistoriskt arbete.”

Vi arbetar sedan flera år med att ge stöd till externt maritimhistoriskt arbete. Robusta nätverk har byggts upp för att uppmuntra allmänt engagemang för brukandet av det maritima kulturarvet. Genom att skapa ökad förståelse för maritima frågor förbättras också bevarandeförutsättningarna. Många bra insatser för bevarande görs också på ideell basis, krafter vi stöttar genom att skapa mötesplatser, visa intresse och dela med oss av kunskap.

Vi lämnar information

Statens maritima museer utgör expert- och remissinstans för marinarkeologi och maritimt kulturarvsarbete. Under året har sex remisser, kungörelser, samråd och förfrågningar från myndigheter, lokala och regionala intressenter besvarats och 26 yttranden har lämnats gällande kulturarv, under och i nära anslutning till vatten. Därutöver har ett stort antal föredrag hållits för föreningar, nätverk och sällskap samt för specialintresserad allmänhet. Arkeologienheten och kulturarvsenheten har dessutom besvarat cirka femtio förfrågningar och forsknings- och samlingsavdelningen drygt 600.

Vi skapar mötesplatser

Under året har två fora till stöd för ideellt maritimhistoriskt arbete arrangerats: Varvsforum i Landskrona, i samverkan med den lokala varvshistoriska föreningen, och Fartygsforum i Leksand, i samverkan med Siljans Fartygsförening. Ursprungligen planerades fyra fora, men ett ställdes in på grund av för litet intresse och ett fick prioriteras bort.

Särskilda projekt

Under 2013 har vi avslutat arbetet i EU-projektet SHIPWHER, finansierat av *Central Baltic Interreg IVA Program*. Projektet har haft flera inriktningar: registrering och kvalitetssäkring av maritima data, arkeologisk kunskapsuppbyggnad samt publik marinarkeologi. Resultatet för alla delar utifrån målbeskrivningen bedöms vara 100-procentigt. Under 2013 översättningsgranskade vi slutrapporten – *Shipwreck Heritage: Digitizing and Opening Access to Maritime History Sources*. Vi agerade också värd för slutkonferensen.

Strategiskt kulturmiljöarbete

Våra medarbetare har deltagit i närmare hundra möten och besök med anknytning till marinarkeologiskt och

annat maritimt kulturmiljöarbete. I några fall är vårt engagemang avgörande för att nätverkande kring maritimt kulturarv ska ske, annars innebär vår medverkan att bevarandefrågor eller andra kulturarvsintressen kan främjas. Ett exempel är att vi bidrar med marinarkeologisk expertis i utvecklingen av *Dalarö skeppsvraksområden* – ett nytt marint kulturresevat. Vi deltar dessutom bland annat i arbetet med UNESCO:s konvention om det immateriella kulturarvet och i juryn för Årets arbetslivsmuseum.

Samarbetsavtal

För att fördjupa och formalisera samarbeten med några ideella föreningar har vi tecknat speciella samarbetsavtal. Kopplat till museifartygen i Stockholm har vi samarbeten med *Svenska Fyrsällskapet*, *Mariningenjörsföreningen*, *Södertörns Radioamatörer* och *Föreningen Isbrytaren Sankt Eriks Vänner*. För verksamheten i dyktankhuset har vi avtal med *Svensk Dykerihistorisk Förening*, för öppethållande av Båthall 2 med *Museiföreningen Sveriges Fritidsbåtar* och för visningen av Sjöhistoriska museets båtsamling i Karlskrona har vi avtal med *Föreningen Karlskrona Veteranbåtar*.

Tillsammans med just de senare arrangerades en veteranbåtsdag som en del av den *Nordiska kustkulturfestivalen* i Karlskrona i juni.

Tabell 3

Externt maritimhistoriskt arbete	2013	2012	2011
Remissvar och yttranden	32	52	41
Våra fora och arrangemang	2	5	6
Särskilda projekt	1	2	4
Strategiskt kulturmiljöarbete (möten och besök)	99	118	160
Kostnader (tkr)	5 661	7 863	4 269

Kulturhistoriskt värdefulla fartyg

”Myndigheten ska särskilt verka för bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg.”

Vi arbetar med strategiskt bevarande. Det innebär att vi stödjer enskilda, föreningar och kommersiella aktörer som tar ansvar för det maritima kulturarvet. Vårt främsta verktyg är k-märkning av fartyg, där totalt 127 k-märkts idag. Ett annat viktigt verktyg är det ekonomiska stöd fartygsägare kan söka. Vi arbetar även med avtal om skötsel av fartyg och anordnar nätverksträffar och får därigenom spridning över landet. Genom samarbete med aktörerna på fartygsområdet kan vi öka allmänhetens tillgång till de historiska fartygen och få återkoppling om kvaliteten på våra insatser.

K-märkning av fartyg

K-märkning är en kulturhistorisk värdering av ett enskilt fartyg, öppen att ansöka om för de som uppfyller speciella kriterier. Efter en ingående bedömning, som görs av en arbetsgrupp inom Statens maritima museer, tar vi beslut om k-märkning. Under året har elva nya fartyg k-märkts: *Belone*, *Ekefjord*, *Hamnfärjan II* och *Kalmarsund* i Västra Götalands län, *Dynäs II* och *Ymer* i Västernorrland, *Sydfart* i Kalmar län, *Flora*, *Mariana* och *Stegeholm* i Stockholms län samt *Tärnan av Karlstad* i Jämtlands län.

Fartygsstöd

För att uppmuntra till insatser för bevarande ges visst ekonomiskt stöd till ägare av kulturhistoriskt intressanta fartyg. Vi delar sammanlagt ut en miljon kronor årligen och det är i första hand till underhåll av k-märkta fartyg som stödet kan sökas. Vår bedömning är att även om bidraget bara är en del av totalkostnaden är det i många fall avgörande för att detta flytande kulturarv bevaras. Följande nio fartyg har fått ekonomiskt bidrag under 2013: *Asta av Smögen*, *Harry*, *Herbert* och *Isolda* i Västra Götalands län, *Constantia*, *Tärnan av Waxholm* och *Svanevik* i Stockholms län samt *Linnea* och *Sydfart* i Kalmar län. Dessutom har fyra traditionsfartygsutlåtanden lämnats till Transportstyrelsen.

K-märkta fartyg

– stort passagerarantal och status

Under 2013 genomfördes en enkät till ägare av k-märkta fartyg, bland annat med syftet att få in passagerarsiffror. Av 120 tillfrågade var svarsfrekvensen 52 procent och bland dessa räknades det sammanlagda antalet passagerare under 2012 till drygt 73 000. På frågan om vi bör fortsätta k-märka fartyg svarade alla ja och på frågan om man känner sig nöjd med vårt arbete med k-märkningen

svarade 86 procent av respondenterna ja. Enkäten är inte tillräcklig som underlag för kvalitetsbedömning men ger en indikation om att vi är på rätt kurs. De signaler vi får i våra nätverk är att k-märkning och traditionsfartygsklassning är betydelsefulla också genom den uppmärksamhet de skapar i lokala medier och den status de ger i kontakter med lokala och nationella myndigheter.

Våra fartyg – vårdas och brukas

Statens maritima museer bevarar och brukar egna fartyg och båtar vid Marinmuseum i Karlskrona och vid Galärvarvet i Stockholm. Vid Marinmuseum har sju barkar (skeppsbåtar från 1800-talet) vårdats för att kunna seglas av *Carlskrona båteskader* under sommaren. Renoveringen av fullriggaren *Jarramas* fortsätter och under året har hon dockats för avslutande skrovarbeten. Parallellt har arbete med att ställa i ordning rigg och inredning pågått. På övriga fartyg har löpande underhåll utförts. I Stockholm är dessa isbrytaren *Sankt Erik*, fyrskeppet *Finngrundet* och livräddningskryssaren *Bernhard Ingelsson* och i Karlskrona minsveparen *Bremön*, robotbåten *Västervik* och tullkryssaren *Öckerö*.

Egna fartyg som vårdas av andra

Vi äger ytterligare ett antal båtar som bevaras och brukas av externa intressenter genom så kallade *Bareboat charteravtal*: minsveparen *M20* och robotbåten *142 Ystad*, båda med hemmahamn i Stockholm, samt motor- torpedbåten *T38* som ligger vid Marinmuseum. Patrullbåten *Hugin* är en stillaliggande deposition hos Stiftelsen Göteborgs Maritima Centrum. Myndigheten strävar efter bredare samverkan för att bättre förvalta ett urval kulturhistoriskt intressanta fartyg. Föreningarnas insatser och specialistkompetens betyder mycket för bevarande och brukande av maritimt kulturarv.

K-märkning av fritidsbåtar

Även k-märkningen av fritidsbåtar är viktig för att främja bevarande och brukande. Ytterligare åtta fritidsbåtar har k-märkts under året, vilket innebär att det nu finns 85 k-märkta fritidsbåtar i Sverige. Mängden fritidsbåtar som k-märkts varierar över tid beroende på antalet ägare som ansöker.

Tabell 4

Kulturhistoriskt värdefulla fartyg	2013	2012	2011
Antal fartyg som k-märkts under året	11	8	6
Antal fartyg som fått fartygsstöd	9	8	9
Antal egna fartyg som bevaras av andra	4	4	4
Antalet egna sjösatta fartyg samt <i>Finngrundet</i> *	14	13	16
Antal fritidsbåtar som k-märkts under året	8	18	7

* *Fyrskippet Finngrundet* ägs av Sjöfartsverket men bevaras och visas av oss.

Kostnader

Bevarande av egna sjösatta fartyg/båtar, löner, fartygsstöd

9 850	9 624	9 895
--------------	--------------	--------------

Fasadputsning Sjöhistoriska museet.

K-märkningsplakett.

Ökad kunskap

”Myndigheten ska särskilt verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.”

Under flera år har vi prioriterat systematisk kunskapsuppbyggnad av bevarandeskäl och för att fördjupa insikten i maritim kulturhistoria. Projekten runt Vasa har genererat en långsiktig plan för bevarande samt vetenskapliga publikationer. Samarbeten med den akademiska världen i Sverige och i utlandet ger en bred kunskapsbas och genererar ny kunskap.

Kvalitet genom samarbeten

Inom ramen för kunskapsarbetet strävar vi efter att säkerställa en grundläggande kvalitet. Samarbeten med högskolor och universitet är ett led i detta arbete. Vi anser att samma kvalitetskrav som finns inom den akademiska världen därmed ska gälla för den kunskapsuppbyggnad som sker inom den museala verksamheten, det vill säga att samma definition på forskning används. Vi strävar också efter att det kunskapsmaterial vi för fram i publikationer eller utställningar granskas av externa forskare. I år har de tre artiklar som publicerats av vår forskningsenhet granskats och godkänts inför publicering av externa forskare. Samarbetet med forskare har resulterat i ökad vetenskaplig kvalitet för vårt eget arbete. Vi planerar att framöver på ett tydligare sätt redovisa det vetenskapliga utfallet av satsningar vi gör med Stockholms universitet och Södertörns högskola.

Forskningsprojekt kring Vasabevarande

Genom åren har vi samlat mycket kunskap om Vasa vilket sammanfattades i en långsiktig bevarandeplan under 2012 och 2013. Den fungerar som stöd i prioriteringar och planering för skeppets bevarande. Insikten om att Vasas skrov måste stöttas bättre på grund av det försvagade träet har vuxit fram inom museet och genom forskningsprojekt. Projektet *Stötta Vasa* i samverkan med Uppsala universitet inleddes därför i slutet av 2012. Syftet är att arbeta fram en design för ny stöttning av skeppet. Medel för det fyraåriga forskningsprojektet har säkrats genom externa forskningsfinansiärer.

Myndigheten driver också, i samverkan med Sveriges lantbruksuniversitet, ett forsknings- och utvecklingsprojekt kring förbättrade förutsättningar för bevarande av träet i Vasa. För att komma fram till möjliga motåtgärder undersöks här vilken som är den dominerande processen för nedbrytning av träet och med vilken hastighet nedbrytning sker. Projektet finansieras genom bidrag från Riksantikvarieämbetet och avslutas årsskiftet 2014/2015. Under 2013 har inga bultar bytts i Vasa då skeppet enligt plan fått ”vila” i syfte att se vad påfrestningen med bultbytet gör med skrovet. Då inga oväntade rörelser uppmätts kommer bultbytet återupptas 2014.

Förstå Vasa

Inom projektet *Förstå Vasa*, som bedrivs i samarbete med Södertörns högskola, har fokus legat på att färdigställa volym två i den vetenskapliga bokserien. Projektet ger ny kunskap om skeppet och om fynden kring Vasa. En Fulbrightstipendiat från USA har engagerats i arbetet med att gjuta en kopia av en kanon från Vasa, ett projekt som drivs av Vasamuseets vänförening. Gjutningen skedde i november och nästa steg är nu att genomföra en serie vetenskapliga tester med kanonen. Ytterligare en stipendiat från Fulbright är engagerad för att studera de verktyg som hittades på Vasa.

Maritima Birka

Vi har under flera år, tillsammans med Södertörns högskola, genomfört undersökningar i vattenområdet utanför den vikingatida bebyggelsen Birka på Björkö i Mälaren. Forskningsprojektet *Maritima Birka* har som syfte att förstå hur hamnen varit konstruerad och vad den använts till. Under 2013 var målsättningen att undersöka en tidigare okänd del av hamnen. Resultaten antyder en komplex uppbyggnad. I årets fältarbeten deltog också forskare från Kanada, Danmark, Finland och Tyskland. Undersökningarna finansierades till större delen av Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum i Stockholm (FSSS).

Särskilda satsningar

Arena för maritim forskning

Centrum för maritima studier (CEMAS) är en gemensam och samfinansierad satsning mellan oss och Stockholms universitet. Här initieras ny forskning och utbildning inom maritim historia, etnologi och arkeologi. Under året har tre seniora forskare, en post doc och fyra doktorander varit verksamma inom CEMAS. Vetenskapsrådets *Olof Palme gästprofessur* förlades till CEMAS. Även ett arbete med att skriva en lärobok på universitetsnivå för maritim historia i samarbete med forskare från bland annat Göteborgs universitet har inletts. CEMAS seminarier har utvecklats till en mötesplats för forskare, studenter, musei-

Jarramas i docka.

anställda och allmänt maritimhistoriskt intresserade. Under året har 15 seminarier genomförts. Forskare från CEMAS har även engagerats i de stora utställningarna vid våra museer, såsom *Samtidigt* på Vasamuseet där en serie seminarier på utställningens tema inletts under året.

Sjökonsulär verksamhet

Under året har forsknings- och dokumentationsprojektet rörande Sveriges sjökonsulära verksamhet fortsatt. Projektet drivs i anslutning till CEMAS och i samverkan med Utrikesdepartementets museinämnd och FSSS. Projektet finansieras av FSSS.

Ett sammansatt råd

För att kvalitetssäkra bevarandet av Vasa finns *Bevaranderådet*, svenska och internationella forskare samt våra egna medarbetare, som granskar och analyserar det arbete som utförs och ger råd om fortsatta insatser.

Artiklar

Medarbetare med specialistkompetens har publicerat artiklar på Wikipedia och inom SHIPWHERE (se avsnittet *Stöd till externt maritimhistoriskt arbete*) har två artiklar publicerats i slutrapporten.

Bok om framgångsfaktorer

Under 2013 utkom även boken *Att fånga tillfället – hur ett fiaskobaserat ettföremålmuseum blev världsberömt*. Här utvecklar Vasamuseets tidigare chef Klas Helmersson faktorer bakom museets framgångar. Utgivningen finansierades av Vasamuseets vänner.

Två populärvetenskapliga projekt

Det populärvetenskapliga projektet om tatueringar som inleddes 2012 har avslutats och en publikation beräknas komma ut i mars 2014. Det populärvetenskapliga projektet som är kopplat till Marinmuseums nya ubåtshall fortskrider och beräknas vara avslutat i december 2014.

Övriga projekt med andra myndigheter

Inför nya kulturmiljölagen har regeringen uppdragit åt Riksantikvarieämbetet (RAÄ) att i samråd med oss ta fram vägledande underlag om skydd av yngre fartygslämningar. Som expertinstans till RAÄ tillför vi också maritim data i Fornminnesregistret (FMIS) och under året har drygt 470 registreringar skett. Tillsammans med Kungsholmens räddningstjänst och Sjöpolisens dykenhet genomfördes under hösten en återbesiktning av vraklämningen efter *Resande man* och vi kunde konstatera att vraket haft ”påhälsning” trots rådande dykförbud. Flera utbildningsinsatser för Kustbevakningen har genomförts under året. Utbildningen fokuserar på vård och bevarande av kulturarvet under vatten.

Tabell 5

För ökad kunskap	2013	2012	2011
Forskningsprojekt	4	2	4
Särskilda satsningar	6	1	6
Övriga projekt med andra myndigheter, institutioner och föreningar	4	1	8
Kostnader	6 988	10 195	13 893

Olika perspektiv och internationella utbyten

”Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.”

Barn och unga

Statens maritima museer lägger stor vikt vid att involvera barn och unga i verksamheten. Enligt införd barn- och ungdomsstrategi har vi drivit ett gemensamt arbete för att kunna erbjuda alla barn och unga tillgång till maritimt kulturarv på lika villkor. Syftet med strategin är också att upprätthålla ett integrerat barnperspektiv. I samband med verksamhetsplanering, uppföljning och interna samarbeten har speciell hänsyn tagits till barnperspektivet. Utvecklingen av vårt arbete har bland annat kunnat följas i det införda nyckeltalet *Barn och unga*.

Mångfald- och jämställdhet

I utställningen *Vi var där* har vi lyft fram den enskilda människan bakom stora händelser. Genom att låta kvinnor och män från Marinen skriva dagbok under de internationella insatserna mot pirater utanför Somalia får vi ett bredare perspektiv på tankar kring upplevelser och arbetsuppgifter inom områden som traditionellt hört till den ”manliga” sfären. I utställningen *Samtidigt* har vi arbetat med att lyfta fram berättelser om män, kvinnor och barn för att skapa en sammansatt men också global bild av historien under det tidiga 1600-talet. Genom att spegla historien genom människor av olika kön, klassstillhörighet och nationalitet breddar vi traditionell historiebeteckning. Sedan 2005 har myndighetens *genusgrupp* arbetat med påverkan inom organisationen samt med kompetensutveckling. Gruppen består av representanter från olika delar av verksamheten som träffas regelbundet för att diskutera och omvärldspana kring genusperspektiv inom museiverksamhet.

Interkulturell dialog – modellbildande

För trettonde året i rad genomfördes en teaterproduktion inom integrationssamarbetet mellan oss och Sunnadalskolan i Karlskrona. Vårt samarbete har blivit modellbildande för skolans möjligheter att använda en kulturinstitution i verksamheten och erfarenheterna har under året spritts i nationella och internationella sammanhang.

I ett samarbete mellan oss, Riksförbundet Sveriges museer, Malmö museer och Nordiskt centrum för kulturarvs- och pedagogik har projektet *Interkulturell dialog på svenska museer* startat med bidrag från Statens kulturråd. Projektet undersöker hur svenska museer genom verksamhet för *Svenska för Invandrare* skapar och kan vidareutveckla interkulturell dialog.

Internationellt utbyte och samarbete

Forskningsprojekten kring Vasa bygger på internationella samarbeten, vilket även det nu avslutade EU-forskningsprojektet SHIPWHER gjort (se i avsnittet *Stöd till externt maritimhistoriskt arbete*).

Internationella nätverk och samarbeten är av stor betydelse för verksamheten och kulturmiljövården och medarbetare har under året deltagit som föredragshållare i ett antal internationella konferenser. Två av många exempel på internationellt samarbete är vår medverkan i *Baltic Heritage Co-operation* genom arbetsgruppen *Coastal Culture* – där en utställning om sillfiskets betydelse satts samman – samt projektet *Martabal* där man samarbetar tvärs över södra Östersjön med en maritim atlas.

Butiksförsäljning och uppdragsarkeologi

Myndigheten får "...tillhandahålla varor samt åta sig utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde."

Uppdragsarkeologi

Under 2013 har vi genomfört tretton arkeologiska uppdrag, varav nio har beslutats av Länsstyrelsen enligt kulturminneslagen och fyra utgör konsultuppdrag. Flertalet undersökningar har bedrivits i Stockholms län, men uppdrag har också genomförts i Södermanlands, Västmanlands, Uppsala och Östergötlands län. Fortfarande tyder mycket på att exploateringar som borde föregåtts av en arkeologisk undersökning ändå görs utanför storstadsregionerna. En stor del av arbetet under året har lagts på att avrapportera de två större undersökningar som utfördes på Blasieholmen respektive Riddarholmen under 2012. Uppdragsverksamheten bidrar starkt till ny kunskap om kulturarvet under vatten och därigenom ökad kännedom om och bättre förutsättningar för bevarande. Det är också en verksamhet som är kompetenshöjande, vilket medför efterfrågan

på oss som expertstöd för maritim kulturvård. Vid sidan av den vetenskapliga aspekten resulterar uppdragen ofta i pedagogisk verksamhet, populärvetenskapliga artiklar, föredrag och medieuppmärksamhet.

Museernas butiker

Museibutikerna är en viktig del av museibesöket och museernas identitet gentemot besökaren. Som exempel kan nämnas att man i Sjöhistoriska museets butik under året har utvecklat utbudet av miljöprodukter. Utbyggnaden, med en helt ny placering av Vasamuseets butik, har haft betydelse för försäljningen och vid Marinmuseum har man tagit fram en ny rumslig lösning för den kombinerade besöksmottagningen och butiken.

Konservering Vasamuseet.

Sveriges militärhistoriska arv

”Myndigheten ska bistå vid det museala bevarandet av statens sjökrigshistoriska samlingar utanför myndigheten. I fråga om sjöförsvaret ska myndigheten i lämplig omfattning samråda med Statens försvarshistoriska museer samt bistå vid tillsynen av samlingar av militär eller kulturhistorisk art.”

Bidrag till försvarshistoriska museer

Statens maritima museer (SMM) och Statens försvarshistoriska museer (SFHM) fördelar årligen bidrag till försvarshistoriska museiverksamheter, det vill säga till de drygt tjugo museer som ingår i Sveriges militärhistoriska arv (SMHA). De två myndigheterna överlägger organisatoriska och praktiska frågor löpande och ett samfinansierat kansli stödjer museerna inom SMHA och deras verksamhet. SMM:s andel av kanslikostnaderna uppgick under 2013 till 600 000 kronor. SMM har under 2013 fattat beslut om bidrag till fem maritima försvarshistoriska museer: Hemsö fästning, Vaxholms Fästnings Museum, Stiftelsen Göteborgs Maritima Centrum, Museum för Rörligt Kustartilleri i Blekinge samt Stiftelsen Beredskapsmuseet i Viken.

Tabell 6

Kostnader för Sveriges militärhistoriska arv (tkr)	2013	2012	2011
Utbetalningar	5 998	6 700	6 300
SMHA kansli	600	600	1 000
Övriga kostnader	902	12	305

Vasas galjonsfigur.

Den unga publiken.

Återrapportering

– enligt regleringsbrevet

”Statens maritima museer ska redovisa den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publiken.”

Den unga publiken

Besökande skolor

Till vår pedagogiska verksamhet räknas arbetet med att göra museerna tillgängliga för skolan genom bokningsbara program men också för besök på egen hand. Kostnadsfria program för skolan på Sjöhistoriska museet introducerades under året, vilket är en av flera förklaringar till ökningen av antalet besökande klasser. Till följd av den sex veckor långa stängningsperioden för Vasamuseet minskade antalet skolklasser. Däremot tog museet emot fler klasser från Svenska för Invandrare.

Matcha läroplanen – omarbetad webb och naturvetenskap

I arbetet med att nå fler unga har de pedagogiska webbsidorna omarbetats för alla tre museerna för att bättre svara mot aktuella läroplaner och skolans behov. I samarbete med verksamma lärare har också särskilda satsningar påbörjats för att förmedla museernas innehåll ur naturvetenskapligt perspektiv, på Marinmuseum utifrån den kommande ubåtshallen och på Vasamuseet utifrån bevarandearbetet.

Fler program för yngre – och familjer

En annan sida av den pedagogiska verksamheten är arrangerade program, visningar och kurser på helger och skollov. Insatserna ökade i antal under 2013. Satsningen på programverksamhet resulterade också i en markant ökning av antalet barn och unga på Sjöhistoriska museet, under det att antalet unga i Marinmuseum och Vasamuseets programverksamheter är i nivå med 2012.

Sjöhistoriska museet – skapar insikt om livet till sjöss

Under loven knyts hela Sjöhistoriska museets verksamhet till speciella teman och anpassas för barn i olika åldrar. Det utforskande skyltspåret för familjer på museifartygen har utvecklats. För att ge insikt om och skapa intresse för livet till sjöss driver museet också *Sjömansklubben* och *Seglarskolan* samt deltar inom ramen för Seglarskolan i *Projekt Sjöliv*, ett samarbete med Stockholms Hamnar och Fryshuset. Museets utställning *Vi var där* formgavs utifrån serietidningars speciella sätt att kommunicera för att barn lättare ska kunna ta till sig innehållet.

Vasamuseet – berättande och utforskande

Vasamuseet har drivit regelbunden och välbesökt programverksamhet för barn och vuxna tillsammans på helger och skollov. Aktiviteterna har bestått av familjevisningar med berättande och utforskande teman utifrån skeppet och människorna kring skeppet, men även genom öppen skeppsverkstad med pågående vetenskapligt arbete.

Marinmuseum – fördjupad kunskapsupplevelse

Marinmuseum har utvecklat den dramatiserade familjevisningen *Kloka Klara* i riktning mot fördjupad kunskapsupplevelse. Museet har dessutom arbetat gentemot den unga publiken genom konceptet *Söndagskul* och i sjömansverkstaden. Familjesidan på webbplatsen har arbetats om. Där finns information om museets aktiviteter för barn men också tips om mer barninriktade inslag i museets utställningar.

Sjöhistoriska museets nya maskotar.

Tillgänglighet för funktionsnedsatta

”Statens maritima museer ska redovisa de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning”

Total tillgänglighet är en av komponenterna i vår vision för 2015. I Handisams årliga enkät om myndigheters tillgänglighetsarbete uppfyllde vi elva av tretton kriterier, en väsentlig förbättring från tidigare år. Vi samarbetar med andra för att bli bättre och webben är ett av våra viktigaste verktyg.

Webbplatserna – åtgärdslista säkrar förbättring

Under året har vi låtit Funka Nu AB genomföra en revision av tillgängligheten på våra webbplatser utifrån teknik, pedagogik och innehåll. Enligt deras rapport behövs ett antal åtgärder som vi nu har börjat beta av. Alla lokala webbredaktörer inom myndigheten har fått utbildning av Funka Nu i att publicera tillgängligt på webben. Möjligheten att göra webbplatsernas innehåll tillgängligt för döva genom teckenspråksfilmer har undersökts och det arbetet fortsätter under 2014. För personer med nedsatt läsförståelse finns så kallat lättläst innehåll på webbplatserna och genom *Talande webb* tillgängliggörs innehållet för ett stort antal användare med olika funktionsnedsättningar. Skrivet material kompletteras ofta med film för att underlätta för dem som har lättare att ta till sig visuell information.

Anpassade program

På Marinmuseum har verksamhet för daglediga med psykisk funktionsnedsättning genomförts. Verksam-

heten omfattade regelbundna aktiviteter och bedrevs i samarbete med Karlskrona kommun. På Sjöhistoriska museet har under året visningar för barn med särskilda behov skräddarsytt. Bland annat har vi anordnat specialanpassade aktiviteter för barn med epilepsi för Epilepsiföreningen och erbjudit barnkalas och visningar med teckentolk.

Utställningar anpassas genomgående

Tillgänglighetsaspekten är grundläggande i allt utställningsarbete. Hänsyn tas genomgående till både kognitiva och fysiska funktionsnedsättningar. Exempelvis används i *Vi var där* korta texter och enkel ordföljd för att ge bättre förståelse. Då aspekten tillgänglighet är en bärande del i konceptet för ubåtshallen har en tillgänglighetsinventering av ubåten HMS *Neptun* genomförts under 2013.

Vasamuseet – ett bredare förhållningssätt

Webbplatsen *Alla ombord* beskriver ett förhållningssätt till mångfalds- och tillgänglighetsfrågor ur barn- och ungdomsperspektiv. Den visar också kulturinstitutionens roll i ett hälsosammanhang och drivs i samarbete med Astrid Lindgrens barnsjukhus, Handisam, Rörelsehindrade barn och unga i Stockholm, Specialpedagogiska skolmyndigheten samt Rädda Barnen. I ett flerårigt samarbete med Astrid Lindgrens barnsjukhus har våra pedagoger genomfört besök på sjukhusets lekterapi. Samarbetet har genererat ett pedagogiskt material på temat Vasa som också används på sjukhusen i Solna och Huddinge.

Punktskrift och parkering

I samarbete mellan Vasamuseet och Specialpedagogiska skolmyndigheten har svensk- och engelskspråkiga guider på punktskrift tagits fram. Under ombyggnaden av Vasamuseet såg vi till att förverkliga nya handikapparkeringar på plan mark för att underlätta tillgängligheten.

Ubåtshallen inifrån.

Övrig återrapportering

”Statens maritima museer ska i årsredovisningen lämna en samlad redovisning av genomförda insatser och en bedömning av resultat av samverkan med andra myndigheter och aktörer, däribland ideella organisationer och andra delar av det civila samhället”

Samverkan med andra

Utvecklade besöksmål genom samverkan

Kungliga Djurgårdens Intressenter, där vi ingår genom Vasamuseet och Sjöhistoriska museet, arbetar för att utveckla och stärka Djurgården som besöksmål. Trafik, marknadsföring och samverkan är bland de viktigaste frågorna. Som ett resultat av samarbetet invigdes under året besökscentret *Visit Djurgården* vid Djurgårdsbron. Sex museer på Djurgården – Skansen, Nordiska museet, Prins Eugens Waldemarsudde, Spritmuseum, Junibacken och Vasamuseet – agerade värdar för Riksbundet Sveriges Museers årliga branschmöte i våras. Övergripande tema var ”museernas roll som aktörer inom besöksnäringen”. En medarbetare från oss projektledde arrangemanget som lockade 550 deltagare. Inom sektorn besöksnäring har vi också omfattande samarbeten med Karlskrona kommun och Region Blekinge i syfte att skapa gemensamma turistprodukter och gemensam marknadsföring. Samverkan för gemensam marknadsföring av Marinmuseum sker också med kulturinstitutioner i sydöstra Sverige. Statens maritima museer samverkar dessutom med Länsstyrelsen i Stockholm i arbetet med att skapa tillgänglighet till Nationalstadsparken i Stockholm, Solna och Lidingö.

Statens fastighetsverk

– informationsutbyte och utvecklade lokaler

Bland de mest prioriterade samarbetena under året är utbyggnadsprojekten vid Vasamuseet och Marinmuseum. I utbyggnaden av Vasamuseet, som blev klar under våren, består samarbetet i första hand av nära kontakter med Statens fastighetsverk (SFV) som är ansvarig byggherre. Vi samverkar också med SFV vad gäller klimatet i museets skeppshall. Även för utbyggnaden av Marinmuseum med en ubåtshall är SFV byggherre. Under året inledde SFV en omfattande renovering av Sjöhistoriska museets bottenvåning.

Inom forskning och kunskapsuppbyggnad

Flera av forskningsprojekten kring Vasa och inom marinarkeologi sker i samarbeten som beskrivs närmare i avsnittet *Ökad kunskap*. I övrigt har Stockholms universitet, Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum i Stockholm och Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik varit samarbetspartners för forskning. Vi har också, tillsammans med bland annat Göteborgs universitet och Sveriges lant-

bruksuniversitet, utgjort arbetsgrupp för formeringen av ett nationellt nätverk för arkeologiskt trä och kemi drivet av Riksantikvarieämbetet (RAÄ).

Digital tillgänglighet

– data återanvänds och förmeras

Vårt mångåriga samarbete kring *K-samsök* – en webbservice hos RAÄ – möjliggör för institutioner, företag och delar av civilsamhället att enklare få tillgång till kulturarvsdata. Idag nås Vasaföremålen via *K-samsök* och när det nya samlingsförvaltningssystemet är i bruk kommer återstoden av våra globaliserade samlingar att kunna tillgängliggöras här. Genom en funktion i det nya förvaltningssystemet kommer våra samlingar under nästa år också nås via *Digital Museum*.

PlatsR är RAÄ:s webbplats för berättelser och minnen där vi bidragit med bearbetat och anpassat innehåll. Innehållet därifrån kommer i sin tur att återanvändas i *Kulturpunkt*, ett utvecklingsprojekt för webbaserad information som vi deltar i tillsammans med Nordiska museet och Arkitekturmuseet/Arkitektur- och designcentrum och som samordnas av *KulturIT* i Norge. Myndigheten deltar även i *Digisams* arbetsgrupp för framtagandet av en digital strategi som ska vara klar 2015. Vårt samarbete med Svenskspråkiga Wikimedia omnämns i avsnittet *Tillgängliggörande av samlingar, utställningar och pedagogik*.

Civilsamhället

Huvuddelen av vår samverkan med civilsamhället görs inom ramen för Sjöhistoriska museets varumärke (avsnittet *Stöd till externt maritimhistoriskt arbete och Kulturhistoriskt värdefulla fartyg*).

IT och telefoni

Vi driver flera samarbeten inom IT-området tillsammans med andra statliga centralmuseer och stiftelser. Vi söker härmed gemensamma systemlösningar, som ger både ekonomiska och resursmässiga fördelar. Samarbetet gynnar även kompetensutvecklingen. Ett resultat är gemensam användning av vår serverhall. Under 2013 har vi samarbetat med Stiftelsen Skansen och Stiftelsen Tekniska museet. Under året ingick vi också i ett nytt samarbetsavtal för telefoni med Riksantikvarieämbetet,

Riksställningar, Statens musikverk, Nordiska museet, Statens försvarshistoriska museer, Naturhistoriska riksmuseet samt Statens historiska museer.

Ramavtal för bevakning

Statens maritima museer har under hösten fått fullmakt från tolv kulturinstitutioner i Stockholm att genomföra en urvalsupphandling för ett fyraårigt ramavtal inom bevakningsområdet. Vi bedömer att vi härmed kan vinna stora fördelar för de medverkande, till exempel högre service-nivå och kortare uttryckningstid. Vi ingår också i ett upphandlingsnätverk inom vilket vi genomfört och deltagit i ett flertal upphandlingar.

Upphandling

Under 2013 har vi genomfört offentliga upphandlingar enligt gällande regelverk. Det har handlat om upphandlingar av varor och tjänster och förnyade konkurrensutsättningar. Vi har också lagt stor vikt vid att följa upp ingångna avtal. För att skaffa det bästa och ekonomiskt mest fördelaktiga systemet för samlingarnas förvaltning har vi genomfört en så kallad konkurrenspräglad dialog och tecknat avtal med norska KulturIT ANS. Vi har även lämnat in ett remissvar på slutbetänkandet i upphandlingsutredningen (SOU 2013:12). Ramavtal för upphandlingstjänster finns med AffärsConcept som stöttat verksamheten genom utredningsuppdrag och i upphandlingsarbetet.

Kompetensförsörjning

Vi har under året genomfört ett antal åtgärder med inriktning på att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla kompetens för att nå verksamhetens mål.

Attrahera och rekrytera

Perioden 1 januari till 25 november hade www.maritima.se/jobb cirka 25 000 unika besök – en ökning med 35 % sedan 2012. Totalt 15 rekryteringar, med i snitt ett 80-tal sökanden per tillfälle, har fullföljts under året. En rekryterings- och introduktionspolicy och en handbok för rekrytering har tagits fram för att säkerställa att rekrytering sker efter behovs- och kravanalys. På Marinmuseum har en utredning kring kompetensbehovet och avdelningens organisation genomförts. Den visade på behov av förändrad organisation och rekrytering av ytterligare kompetens för att säkerställa förmågan att nå verksamhetens mål i och med öppnandet av ubåtshallen. Rekrytering och förändring av organisationen realiserar under 2014.

Utveckla och behålla

Under 2013 har vi fortsatt med ledarutvecklingsinsatser och chefsforum. Kärnkompetensen hos medarbetarna har stärkts bland annat genom serien *Maritima seminarier* och verksamhetsinriktade medarbetardagar. Även museispecifika seminarier har genomförts för att öka kunskapen inom respektive museums ämnesområde. Vi har under året även ”framtidsspanat” systematiskt genom *Kairos Future Club*. Vi har också låtit utbilda interna instruktörer i hjärt- och lunggräddning. Dessa har i sin tur

utfört interna utbildningsinsatser för ett 70-tal medarbetare. Utöver dessa åtgärder har medarbetare och chefer kompetensutvecklats inom sina respektive ansvarsområden. För att säkerställa förmågan att behålla kompetens har bland annat det systematiska arbetsmiljöarbetet utretts och ett utvecklingsarbete påbörjats. Vi säkerställer även kompetensförsörjningen genom deltagande i nätverk, anlitan av konsulter och genom samarbeten med universitet och högskolor, till exempel CEMAS. Vi bedömer att förmågan att attrahera, rekrytera och behålla rätt kompetens är fortsatt god. Vi menar även att våra åtgärder för kompetensförsörjning bidragit till måluppfyllelsen, en slutsats som tidigare bekräftats i de två utvärderingar en extern konsult utförde 2011–2012:

”Vi ser en tydlig trend mot att SMM närmar sig visionens önskade tillstånd och anser att förutsättningarna att nå dit till 2015 är goda.”

”Kartläggningen visar på att myndigheten redan idag tillhör gruppen av ledande europeiska aktörer inom det maritima kulturärvsområdet.”

Miljöledning

Naturvårdsverket bedömer årligen statliga myndigheter utifrån hur miljöfrågorna hanteras och där har vi sedan 2009 varit högt rankade. Varje del i vår verksamhet påverkar på ett eller annat sätt miljön och efter att verksamheten certifierades enligt ISO 14001 för fyra år sedan har målsättningen varit att få in miljötänk i alla delar. Miljö- och hållbarhetsfrågorna ingår sedan 2013 fullt ut i vårt ordinarie arbete med verksamhetsplanering.

Kontinuerliga förbättringar

Under året har vi bland annat bytt till LED-belysning. När vi planerat för och genomfört utbyggnaderna vid Vasamuseet och Marinmuseum har vi i samarbetet med SFV lagt vikt vid klimatfrågan. Under året har vi också satsat på en del återbruk av utställningsdelar samt bruk av miljövänligt material i utställningar. Exempelvis använder Sjöhistoriska museet bara PEFC-certifierat virke och skivmaterial. På museet har vi också i utställningen *Rädda vår kust* i samarbete med Kustbevakningen fokuserat på deras arbete för miljön. Under året har IT-utrustning systematiskt bytts ut till mer energieffektiva lösningar. Vid upphandling och inköp av varor och tjänster är hållbarhetsfrågan central.

Utvecklade begrepp inom miljötänk

För att förflytta positionerna från miljöarbete i traditionell bemärkelse till ett vidgat begrepp och skapa insikt i hur vi kan påverka ett långsiktigt hållbart samhälle genomfördes en workshop med deltagare från flera delar av verksamheten under 2013.

Fördjupande tabeller för tillgängliggörande av samlingar, utställningar och pedagogik – inklusive besökssiffror

I avsnittet *Tillgängliggörande av samlingarna, utställningar och pedagogik* och redovisas aggregerade mått för de väsentliga prestationerna i tabell nr 2 på sidan 14.

Tabellerna nr 7–14 nedan visar besöksutvecklingen vid våra arenor och vilka utställningar som öppnats vid museerna.

Tabell 7

Marinmuseums besökssiffror	2013	2012	2011
Totalt antal besökare, inklusive externa programpunkter*	251 514	247 718	211 174
Vuxna**	55 583	61 186	59 323
Barn/ungdomar till och med 18 år**	23 777	23 657	22 951
Andel kvinnor***	45 %		
Andel män***	54 %		
Besökare på museifartyget <i>Bremön</i> *	55 372	41 859	50 641
Besökare på robotbåten <i>Västervik</i> *	38 422	68 119	36 390
Besökare på skeppsgossefartyget <i>Jarramas</i> *	32 712	29 190	
Registrerade besökare i Slup- och barkasskjulet, sommartid	23 371	19 812	23 271
Utlånade audioguider	15 706	16 920	27 417
Antal visningar	484	534	541

* Uppskattat utifrån räknare

** Antalet vuxna respektive barn/ungdomar är den verifierbara siffran som registreras i kassasystemet

*** Baserat på besöksenkät

Tabell 8

Sjöhistoriska museets besökssiffror	2013	2012	2011
Totalt antal besökare	166 167	145 479	130 933
Varav på Galärvarvet	71 683	67 025	82 743
Vuxna	120 350	104 006	99 682
Barn/ungdomar till och med 18 år	45 817	41 473	31 251
Snittålder*	30,7 år	39 år	53 år
Andel kvinnor*	50 %	45 %	54 %
Andel män*	50 %	55 %	46 %
Svenska besökare*	80 %	96 %	83 %
Besökare från utlandet*	20 %	4 %	17 %
Uthyrda audioguider	707		
Antal visningar	885	884	623

* Baserat på besöksenkät

Tabell 9

Vasamuseets besökssiffror	2013	2012	2011
Totalt antal besökare*	1 088 136	1 218 398	1 228 114
Vuxna	926 030	1 017 345	951 442
Barn/ungdomar till och med 18 år	162 106	201 053	188 780
Snittålder**	37,5 år	38 år	40 år
Andel kvinnor**	56 %	52 %	50 %
Andel män**	44 %	48 %	50 %
Svenska besökare***	18 %	18 %	15 %
Besökare från utlandet***	82 %	82 %	85 %
Antal visningar	5 665	6 528	5 055

* Vasamuseet var ombyggnadsstängt 2013-03-18 till 2013-04-30.

** Baserat på basundersökningen som 2013 endast riktade sig till svenska besökare.

*** Baserat på stickprovsenkäter under hög- och lågsäsong.

Tabell 10

Antal besökare på webbplatserna	2013	2012	2011
Statens maritima museer	49 251	51 349	52 569
Marinmuseum	121 587	107 855	83 296*
Sjöhistoriska museet	358 209	262 855	206 391
Vasamuseet	703 109	658 038**	489 473

* Då statistiken stördes av avbrott i juli har vi ersatt bortfallet med en rimlig schablon utifrån tidigare besök.

** Då statistiken under årets första fem månader stördes av avbrott ersattes bortfallet med en rimlig schablon utifrån besök före och efter avbrottet.

Tabell 11

Antal skolelever och klasser i den pedagogiska verksamheten m.m.	2013	2012	2011
Marinmuseum			
Antal skolklasser/grupper	207	240	135*
- antal elever	3 979	4 452	2 804*
Teaterpublik (inom samarbetet med Sunnadalskolan)	2 500	2 500	2 500
Sjöhistoriska museet			
Antal skolklasser/grupper	502	365	88*
- antal elever	7 789	6 527	965*
Vasamuseet			
Antal skolklasser/grupper	806**	1 128	1 084
- antal elever/brukare	19 806**	27 699	28 568
Övrigt			
Antal sidvisningar på webbplatserna under rubriken som avser skola	61 921	75 856	68 783

* Inkluderar endast inbokade klasser. Idag räknar vi även dem som går runt i museet på egen hand, en siffra som vi för 2011 endast kunnat få fram för Vasamuseet.

** Vasamuseet var ombyggnadsstängt 2013-03-18 till 2013-04-30.

Tabell 12

Besökare i arkiv, bibliotek och magasin	2013	2012	2011
Marinmuseum totalt	94	490	181
Bibliotek	70	210	106
Arkiv	9	53	20
Fotoarkiv	14	21	23
Föremålsmagasin	1	206	32
Sjöhistoriska museet totalt	903	1007	1082
Bibliotek	478	521	480
Arkiv	246	242	321
Fotoarkiv	26	54	89
Föremålsmagasin	31	35	72
Modellverkstad	72	85	45
Fritidsbåtssamlingen	50	70	75

Tabell 13

Antal sidvisningar på webbplatserna relaterade till samlingarna (antal besök går ej att få fram)	2013	2012	2011
Marinmuseum			
Sidvisningar under rubriken samlingar	217 153	239 877	189 000
Sidvisningarnas procentandel av webbplatsens totala besöksmängd	38 %	44 %	43 %
Sök i samlingarna	88 569	110 294	29 000
Bloggen <i>Sakletaren</i>	15 830	13 294	11 500
Sjöhistoriska museet			
Sidvisningar under rubriken samlingar	562 340	525 450	619 000
Sidvisningarnas procentandel av webbplatsens totala besöksmängd	31 %	33 %	37 %
Sök i samlingarna	438 176	440 063	515 000
Bloggen <i>Samlarna</i>	22 043	15 318	16 000
Vasamuseet			
Sidvisningar under rubriken samlingar	33 473	50 974	43 000
Sidvisningarnas procentandel av webbplatsens totala besöksmängd	1 %	2 %	2 %
Sök i samlingarna	15 476	27 391	21 000
<i>Skeppsbloggen</i> (start i november 2011)	19 218	12 168	2 000
Bloggen <i>Creating the cannon</i> (start 29 januari 2013)	12 197	-	-

Tabell 14

Nya utställningar vid museerna	2013	2012	2011
Marinmuseum	-	Musik* Skor*	Vi var där!
Sjöhistoriska museet	Rädda vår kust Vi var där! Föremål från A till Ö* Fotograf Oscar Norberg* Peter Norlin	Showroom: Grand Tro hopp och kärlek Skepparskedar* Marinmåleri* Cementa * Drott	Vac from the Sea Marinarkeologiskt Showroom Ajvazovskij – Mästaren Segelkungen
Vasamuseet	Tegelsten med djurspår * Fyndliggare * Barlasten* Samtidigt	Tre skepp Bomärken* Skoläst*	Bärgningen (tillägg) Strid!

* Olika benämningar för konceptet att lyfta fram objekt ur samlingarna i miniatyrbesökningar är: guldorn för Marinmuseum, trappmontrar för Sjöhistoriska museet och föremål i fokus för Vasamuseet.

Lokalkostnader

Tabell 15

Sammanställning av Statens maritima museers lokalkostnader 2013 (tkr)	
Hyra	61 886
El och uppvärmning	5 125
Reparationer och underhåll	258
Övriga driftskostnader	4 160
Totalt:	71 429

Tabell 16

Sammanställning av Statens maritima museers hyreskostnader per hyresvärd 2013 (tkr)	
Hyresvärdar	Hyra
Statens fastighetsverk	56 235
Kungl Djurgårdens förvaltning	2 561
Invexito AB	1 217
Riksantikvarieämbetet	467
Booforsen fastighets AB	304
Karlskrona kommun	296
Fortifikationsverket	213
Vasakronan	174
Gatu och fastighetskontoret	56
Linnéuniversitet	26
Ramirent	19
Stumholmens samfällighet i Karlskrona	16
Arme Marin och Flygfilm	4
Svenska Filminstitutet	1
Ej stadigvarande hyresvärdar	297
SUMMA:	61 886

Ubåtshallen inifrån.

Avgiftsfinansierad verksamhet

Verksamhet (tkr)	+/- t.o.m. 2011	+/- 2012	Int. 2013	Kost. 2013	+/- 2013	Ack. +/- utgå. 2013
Verksamhet med full kostnadstäckning						
Försäljning av varor	4 089	-345	15 638	15 523	115	3 859
Undersökning, utredning och andra tjänster	1 609	-471	5 174	5 207	-33	1 105
Vasamuseet	-1 162	523	102 603	95 054	7 549	6 910
Summa	4 536	-293	123 415	115 784	7 631	11 874

Övrig avgiftsbelagd verksamhet

Entréer och visning			3 806			
Övrigt			3 192			
Summa			6 998			

Intäkterna för Vasamuseet är fördelat enligt följande:

Entré	101 820
Bidrag	599
Sponsring	0
Finansiella intäkter	184
Summa	102 603

Sjöhistoriska museet minutställning.

Resultaträkning

Resultaträkning SMM (tkr)	Not	2013	2012
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		105 650	108 733
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	129 551	127 735
Intäkter av bidrag	2	9 686	11 964
Finansiella intäkter	3	625	637
= Summa verksamhetens intäkter		245 513	249 069
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-110 952	-106 530
Kostnader för lokaler		-71 429	-67 065
Övriga driftkostnader	5	-44 312	-64 418
Finansiella kostnader	6	-426	-614
Avskrivningar och nedskrivningar		-10 764	-10 735
= Summa verksamhetens kostnader		-237 883	-249 362
Verksamhetsutfall		7 631	-293
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		7 598	8 300
Lämnade bidrag	7	-7 598	-8 300
= Saldo transfereringar			0
Årets kapitalförändring	8	7 631	-293

Öppna fältstationen Birka.

Balansräkning

Balansräkning (tkr)	Not	2013-12-31	2012-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	9	1 573	2 681
Rättigheter och andra Immateriella anläggningstillgångar	10	1 000	0
<i>Summa immateriella anläggningstillgångar</i>		2 573	2 681
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	8 243	2 427
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	23 463	27 899
Pågående nyanläggningar	13	1 703	1 400
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		33 409	31 726
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	14	3 587	3 545
Fordringar			
Kundfordringar		1 739	5 735
Fordringar hos andra myndigheter		3 762	3 037
Övriga fordringar		10	128
<i>Summa fordringar</i>		5 512	8 900
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	15	23 130	14 266
Upplupna bidragsintäkter		2 047	10 010
Övriga upplupna intäkter		4 749	2 118
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>		29 926	26 394
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	16	- 339	3 888
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	17	20 775	2 615
Kassa och bank		1 335	1 579
<i>Summa kassa och bank</i>		22 110	4 194
SUMMA TILLGÅNGAR		96 777	81 328

Balansräkning (tkr)	Not	2013-12-31	2012-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	18	1 543	1 543
Donationskapital	19	1 569	1 505
Balanserad kapitalförändring	20	4 243	4 535
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	8	7 631	-293
<i>Summa myndighetskapital</i>		14 985	7 290
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21	264	0
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	22	30 340	27 542
Skulder till andra myndigheter		20 350	15 125
Leverantörsskulder		8 689	12 146
Övriga skulder	23	1 755	1 690
<i>Summa skulder m.m.</i>		61 135	56 503
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	24	7 887	9 974
Oförbrukade bidrag		10 075	6 974
Övriga förutbetalda intäkter		2 431	587
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>		20 393	17 535
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		96 777	81 328
ANSVARSFÖRBINDELSER			
		inga	inga

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (tkr)

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid						
8:1.6 Statens maritima museer (ramanslag)	25	-2 139	117 475	115 336	-113 557	1 779

Inkomster under anslaget uppgår till

Anslagsposten får användas till lokalkostnader för Vasamuseet

	2013	2012
	7 207	8 449
	0	0

Finansiella villkor

8:1.6

Utöver tilldelat belopp under anslaget får SMM disponera en anslagskredit

SMM har tillgång till en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret

SMM disponerar under budgetåret en låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten

SMM har erhållit medel från statsbudgeten för finansiering av bidrag till försvarshistoriska museiverksamheter samt till kostnader vid SMM som är förenade med etablerande och upprätthållande av dessa verksamheter, med minst

SMM får i mån av tillgängliga medel lämna bidrag till bevarande och brukande av historiskt värdefulla fartyg enligt förordningen (2011:1565) om statsbidrag till kostnader för vård av kulturhistoriskt värdefulla fartyg

SMM får vederlagsfritt överlåta materiel, som överförs till myndigheten från Försvarsmakten och som är obrukbar eller obehövilig, till de bidragsberättigade försvarshistoriska museiverksamheterna, under förutsättning att materielen saknar marknadsvärde eller att försäljningskostnaderna bedöms överstiga intäkterna.

	Villkor	Utfall
	3 509	0
	30 000	13 721
	41 000	30 340
	7 500	7 500
		1 000

Tilläggsupplysningar och noter

Organisation

Statens maritima museer (SMM) har en organisation som är funktionsindeldad och består av de tre museerna Marinmuseum, Sjöhistoriska museet och Vasamuseet samt Forsknings- och Samlingsavdelning, Kommunikationsavdelning, Ekonomi- och Personalavdelning samt avdelningen för Administrativ Service. Avdelningarna arbetar mot alla tre museerna. Vasamuseet belastas med samtliga direkta kostnader. Indirekta kostnader fördelas till Vasamuseet, exempelvis OH-kostnader.

Kommentarer till resultatredovisningen

Personalkostnader fördelas till respektive prestation enligt redovisad tid. Som grund har en medelkostnad per arbetsdag beräknats.

Kommentarer till noter

Belopp i tkr där ej annat anges. Belopp som anges inom parentes avser föregående år. Marinmuseum förkortas MM, Sjöhistoriska museet SM och Vasamuseet VM.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordning (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag. SMM redovisning följer god redovisningssed enligt Ekonomistyrningsverkets (ESV) allmänna råd till 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Försäljning av varor samt undersökningar, utredningar och andra tjänster

Försäljning av varor samt undersökningar, utredningar och andra tjänster har krav på fullkostnadstäckning. Redovisningsmässigt innebär det att denna verksamhet är helt skild från anslaget och bär samtliga direkta och indirekta kostnader. Resultatet för verksamheten redovisas i separat tabell.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringarna har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli inbetalt. Skulderna har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli utbetalt. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag (2014-01-03) eller när fordrings- eller skuldbeloppet inte är exakt känt när årsredovisningen upprättas, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Övriga händelser tas upp som fordringar respektive skulder.

Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande ett halvt prisbasbelopp (år 2013=22 250 kr).

Uppgifter om sjukfrånvaron enligt 7 kap 3 § Förordning om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605)

Sjukfrånvaro i procent	2013	2012
Totalt	2,60	2,98
Andel långtidssjukskrivna (60 dgr eller mer)	44,55	51,92
Kvinnor	2,41	3,14
Män	2,77	2,83
Anställda-29 år	1,50	0,80
Anställda 30-49 år	2,42	2,89
Anställda 50 år-	2,95	3,35

Värdering av anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst ett halvt prisbasbelopp (år 2013=22 250 kr) och en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar. Objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till mer än ett halvt prisbasbelopp klassificeras även som anläggningstillgång.

SMM redovisar inte bärbara datorer som anläggningstillgång, utan kostnadsför dem direkt. Anledningen är att utrustningens ekonomiska livslängd inte bedöms uppgå till tre år, p.g.a. det extra slitaget den bärbara funktionen utsätts för. Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Avskrivningen beräknas utifrån den månad då tillgången tas i bruk.

SMM tillämpar som grundregel följande avskrivningstider:

Basutställningar.....	5 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet.....	10 år
Datorer och kopiatorer.....	3 år
Projektorer, kameror, bilar, räddningsutrustning, kontorsmaskiner samt möbler.....	5 år
Immateriella anläggningstillgångar.....	5 år
Kulturtillgångar.....	Skrivs ej av

I vissa fall görs avsteg från grundreglen då en individuell bedömning ger annan avskrivningstid.

Värdering av varulager

Varulagret är värderat till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde. Avdrag för bedömd faktiskt inkurans har gjorts.

Uppgifter om ledande befattningshavare	2013	2012
Robert Olsson, överintendent	1 039	991
Styrelseledamot i Kungliga Djurgårdens intressenter AB		

Noter

Not 1 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2013	2012
<i>Intäkter av avgifter enl 4§ avgiftsförordningen</i>		
Lokalhyra	3 564	2 803
Övriga 4§ intäkter	823	273
Summa	4 387	3 076
 <i>Intäkter av avgifter enl 3§ avgiftsförordningen</i>		
Entreér och visningar	103 364	95 820
Butiksförsäljning	15 405	16 363
Övrig publik verksamhet	1 032	1 092
varav verksamhet riktad mot barn	(573)	(605)
Marinarkeologiska uppdrag	5 124	5 108
Övrigt	85	2 106
Summa	125 010	120 489
 Sponsringsintäkter	154	4 170
 Totalt	129 551	127 735
 Paragraf 4-intäkter i förhållande till tot. verksamhetskostnader	1,8 %	1,2 %
Not 2 Intäkter av bidrag	2013	2012
<i>Statliga bidrag:</i>		
Arbetsförmedlingen	3 018	2 131
Tillväxtverket	1 101	7 152
Övriga statliga bidrag	449	540
 <i>Icke-statliga bidrag:</i>		
Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm	3 142	2 001
Föreningen Marinmusei Vänner	800	0
Karlskrona kommun	600	0
Övriga icke-statliga bidrag	576	140
	9 686	11 964
Not 3 Finansiella intäkter	2013	2012
- Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	185	210
- Realiserade kursvinster	416	410
- Övriga finansiella intäkter	24	17
	625	637
Not 4 Kostnader för personal	2013	2012
Lönekostnad exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremie och andra avgifter enl lag och avtal	-74 631	-74 283
Övriga personalkostnader	-36 321	-32 247
	-110 952	-106 530
Not 5 Övriga driftkostnader	2013	2012
Övriga driftkostnader	-44 312	-64 418
I posten ingår reaförluster avseende:		
Förbättringsutgifter på annans fastighet	-318	-48
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	-4	-33
Förändringen mellan åren beror på stora kostnader 2012 i samband med byggandet av U-båtshallen vid MM		

Not 6	Finansiella kostnader	2013	2012
	Ränta lån RGK	-302	-505
	Ränta räntekonto RGK	-16	0
	Övriga finansiella kostnader	-108	-109
		-426	-614
Not 7	Lämnade bidrag	2013	2012
	Bidrag till bevarande och brukande av historiskt värdefulla fartyg samt bidrag till försvarshistoriska museiverksamheter	-7 598	-8 300
Not 8	Årets kapitalförändring	2013	2012
	Undersökningar, utredningar och andra tjänster	-33	-471
	Försäljning av varor vid Marinmuseet	-287	-685
	Försäljning av varor vid Sjöhistoriska museet	-339	-574
	Försäljning av varor vid Vasamuseet	741	914
	Vasamuseet exkl. försäljning av varor	7 549	523
		7 631	-293
	Förändringen på Vasamuseet beror dels på ett sparande för att möta framtida kostnader avseende tillfällig utställning dels fler besökare än beräknat		
Not 9	Balanserade utgifter för utveckling	2013-12-31	2012-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	5 542	5 542
	Årets anskaffningar	0	0
	Akkumulerat anskaffningsvärde	5 542	5 542
	Ingående avskrivningar	-2 861	-1 753
	Årets avskrivningar	-1 108	-1 108
	Akkumulerade avskrivningar	-3 969	-2 861
	Bokfört värde	1 573	2 681
Not 10	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillg.	2013-12-31	2012-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	390	390
	Överförda tillgångar	65	0
	Årets anskaffningar	1 320	0
	Akkumulerat anskaffningsvärde	1 775	390
	Ingående avskrivningar	-390	-279
	Årets avskrivningar	-385	-111
	Akkumulerade avskrivningar	-775	-390
	Bokfört värde	1 000	0
Not 11	Förbättringsutgifter på annans fastighet	2013-12-31	2012-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	12 796	13 053
	Utrangeringar	-2 003	-257
	Årets anskaffningar	7 125	0
	Akkumulerat anskaffningsvärde	17 918	12 796
	Ingående avskrivningar	-10 369	-9 408
	Utrangeringar	1 685	210
	Årets avskrivningar	-991	-1 171
	Akkumulerade avskrivningar	-9 675	-10 369
	Bokfört värde	8 243	2 427

Not 12 Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2013-12-31	2012-12-31
Ingående anskaffningsvärde	86 180	86 873
Överförda tillgångar	1 335	0
Utrangeringar	-2 771	-4 397
Årets anskaffningar	2 513	3 704
Akkumulerat anskaffningsvärde	87 257	86 180
Ingående avskrivningar	-58 281	-54 297
Utrangeringar	2 767	4 364
Årets avskrivningar	-8 280	-8 348
Akkumulerade avskrivningar	-63 794	-58 281
Bokfört värde	23 463	27 899
Not 13 Pågående nyanläggningar	2013-12-31	2012-12-31
Ingående anskaffningsvärde	1 400	726
Överförda tillgångar	-1 400	0
Årets anskaffningar	1 703	674
Akkumulerat anskaffningsvärde	1 703	1 400
Not 14 Varulager m.m.	2013-12-31	2012-12-31
Ingående saldo	3 545	5 208
Årets förändring	42	-1 663
Utgående saldo	3 587	3 545
Lagret består utav souvenirer som säljs i museernas butiker		
Not 15 Periodavgränsningsposter	2013-12-31	2012-12-31
Förutbetalda hyror	17 656	14 049
Förutb kostnader: tillfällig utställning VM (Meanwhile)	5 305	0
Tillväxtverket	766	9 295
Arbetsförmedlingen	468	304
Övriga upplupna inomstatliga bidragsintäkter	32	411
Upplupna utomstatliga bidragsintäkter (Marinmusei Vänner)	781	0
Uppl. intäkt: Arkeologiska undersökningar	3 727	1 382
Övriga förutbetalda kostnader / upplupna intäkter	1 191	953
	29 926	26 394
Not 16 Avräkning med statsverket	2013-12-31	2012-12-31
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	2 139	-29 243
Redovisat mot anslag	113 557	117 244
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-117 475	-85 862
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-1 779	2 139
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
-Ingående balans	1 749	1 960
-Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-309	-211
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	1 440	1 749
Utgående balans	-339	3 888

Förändringen beror på lägre kostnader 2013, vilket inneburit ett anslagssparande.

Not 17 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2013-12-31	2012-12-31
Räntekonto	20 775	2 615
Den stora skillnaden beror huvudsakligen på minskade kostnader inom anslagsfinansierad verksamhet samt förändringar inom bidragsfinansierad verksamhet.		
Not 18 Statskapital	2013-12-31	2012-12-31
Ingående balans	1 543	1 543
Årets anskaffning av kulturtillgångar anslagsfinansierade	0	0
Utgående balans	1 543	1 543
Not 19 Donationskapital	2013-12-31	2012-12-31
Ingående balans	1 505	1 505
Årets anskaffning av kulturtillgångar bidragsfinansierade	64	0
Utgående balans	1 569	1 505
Donationerna är från Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum, Marinmusei vänner samt Linnea och Olof Bovins stiftelse.		
Not 20 Balanserad kapitalförändring	2013-12-31	2012-12-31
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	1 138	1 609
Försäljning av varor vid Marinmuseet	-2 068	-1 383
Försäljning av varor vid Sjöhistoriska museet	-4 323	-3 749
Försäljning av varor vid Vasamuseet	10 135	9 221
Vasamuseet exkl. försäljning av varor	-639	-1 163
	4 243	4 535
Not 21 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2013-12-31	2012-12-31
Ingående avsättning	0	0
Årets pensionskostnad	264	0
Årets pensionutbetalningar	0	0
Utgående avsättning	264	0
Not 22 Lån i Riksgäldskontoret	2013-12-31	2012-12-31
Beviljad låneram	41 000	41 000
Utnyttjad låneram	30 340	27 542
Ingående balans	27 542	36 926
Under året nyupptagna lån	12 544	2 090
Årets amorteringar	-9 746	-11 474
Utgående balans	30 340	27 542
Skillnaden mellan nyttjad och beviljad låneram beror på framflyttning av planerade investeringar.		
Not 23 Övriga skulder	2013-12-31	2012-12-31
Personalens källskatt	1 735	1 636
Övriga skulder	20	54
	1 755	1 690

Not 24	Periodavgränsningsposter	2013-12-31	2012-12-31
	Löne- och semesterlöneskuld	7 012	7 000
	Provisioner till researrangörer	470	694
	Övriga upplupna kostnader / förutbetalda intäkter	2 836	2 866
	Vetenskapsrådet, VINNOVA och FORMAS	3 218	2 000
	Övriga oförbrukade bidrag från statliga givare	200	144
	- varav beräknas tas i anspråk:		
	inom 0-3 månader	1 500	
	inom 3-12 månader	1 918	144
	inom 1-3 år	0	2 000
	Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum	5 485	3 267
	Vasamuseets vänner	746	893
	Övriga oförbrukade bidrag från icke statliga givare	426	671
		20 393	17 535
Not 25	Redovisning mot anslag	2013	2012
	Intäkter av anslag i resultaträkningen	113 248	117 033
	Utgifter i anslagsredovisningen	-113 557	-117 244
	Förändring av semesterlöneskuld	309	211
		0	0
Regeringsbeslut 28 (2012-12-13), Ku2012/1124/KA, 1300/KA, 1898/RFS (delvis)			

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Avser (tkr)	2013	2012	2011	2010	2009
Låneram i Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	41 000	41 000	41 000	37 000	32 000
Utnyttjad	30 340	27 542	36 926	30 129	21 904
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	30 000	16 842	16 842	16 842	16 482
Maximalt utnyttjad	13 721	5 339	25 689	31 553	22 745
Räntekonto hos Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	185	210	39	2	4
Räntekostnader	16	0	123	188	38
Avgiftsintäkter					
Budget enligt regleringsbrev (disponeras)	115 774	106 800	97 778	97 778	95 260
- avg.intäkter som disp. av myndigheten	129 551	127 735	131 004	114 908	110 671
Anslagskredit, anslag 8:1.6 Centrala museer: Myndigheter: SMM					
Beviljad i regleringsbrev	3 509	3 434	3 409	3 402	3 308
Utnyttjad	0	2 139	0	0	0
Summa anslagssparande	1 779	0	622	2 783	0
Antal årsarbetskrafter totalt	170	167**	176	190	188
Medelantalet anställda totalt	188	187**	182*)	221	197
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 334	1 376	1 332	1 192	1 206
Balanserad kapitalförändring	4 243	4 535	1 003	767	5 297
Årets kapitalförändring	7 631	-293	3 533	235	-4 326

* Fr.o.m. 2011 är inte 5 %-anställda med i medelantalet anställda.

** Siffran för 2012 har korrigerats.

Undertecknande av årsredovisning 2013

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av intäkter, kostnader och myndighetens ekonomiska ställning.

Karlskrona 2014-02-21

Robert Olsson
överintendent

Statens maritima museer

Box 48

371 21 Karlskrona
Tel 0455-35 93 00

Box 27131

102 52 Stockholm
Tel 08-519 549 00

www.maritima.se